

УДК 336.5.02

З.В. ДОЛЯ, асистент, УПА, Харків

МЕХАНІЗМ ЕКОНОМІЇ ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ ВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглянуті основні аспекти застосування інноваційних технологій в процесі здобуття освіти. Проведено дослідження економічної ефективності дистанційного навчання як інноваційної освітньої технології. Автором поставлені та вирішені завдання оцінки стану розвитку інноваційних освітніх технологій в Україні та аналізу сучасних технологій дистанційного навчання. Обґрунтовано механізм економії від масштабу освітньої діяльності.

This article deals with main aspects of using innovation technologies during education. The research of an economical efficiency of remote training as an innovation educational technology is carried out. The tasks of estimation the innovation educational technologies development in Ukraine and analysis of modern technologies of remote training are put and solved by the author.

Ключові слова: інформаційні технології, національні системи освіти, ефективність дистанційне навчання.

Вступ. В умовах глобалізації світової економіки та впровадження інформаційних технологій в усіх країнах Європи проводяться реформи національних систем освіти. Освіта й наука стають пріоритетними факторами розвитку соціально-економічного, духовного та політичного життя будь-якої країни.

У контексті приєднання до Болонського процесу перед українською вищою школою постали завдання модернізації освіти: внесення змін до структури, змісту, стандартів, форм національної вищої освіти, забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні європейських стандартів, адаптації навчальних планів, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес, розвиток системи безперервної освіти з використанням ІКТ. Загальновизнаним методом модернізації освітніх інститутів є інноватика.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження економічної ефективності дистанційного навчання як інноваційної освітньої технології.

Мета дослідження обумовила постановку та вирішення таких завдань:

- дати оцінку стану розвитку інноваційних освітніх технологій в Україні;
- визначити та проаналізувати сучасні технології дистанційного навчання;
- обґрунтувати економічний механізм економії від масштабу освітньої діяльності.

Методологія. Різні аспекти проблеми інновацій в житті взагалі і в освіті зокрема намагалися дослідити вітчизняні вчені С. Гончаренко, О. Корінний, М. Кузьмін, В. Муромець, Т. Новікова, Л. Петриченко, Н. Соколова, В. Степашко, В. Хмелевський та ін. С. Гончаренко визначив інновації в освіті як діяльність учителів та вихователів, спрямовану на поліпшення процесу навчання й виховання, на його раціоналізацію [1]. На його погляд, ця діяльність може стосуватися змін у завданнях, методах і прийомах навчання, а також змін у формах організації процесу навчання й виховання. В. Муромець розглянув інноваційну діяльність як науково-педагогічну проблему [3]. Т. Новікова, вивчаючи умови готовності результатів педагогічних досліджень до їх реалізації у шкільній практиці, особливу увагу звернула на інновації в освіті [4]; Л. Петриченко дослідила діяльнісно-творчий компонент у структурі підготовки майбутнього вчителя початкових класів до інноваційної діяльності [5]. Н. Соколова поставила питання оцінки соціальних наслідків педагогічних інновацій.

Результати дослідження. Широкий спектр інноваційних проблем є ключовим напрямом роботи Міністерства освіти й науки України та його підрозділів, науковців вищих навчальних закладів України.

Метою державної Національної програми "Освіта" ("Україна ХХІ сторіччя") є виведення освіти в Україні на рівень розвинутих країн світу, що можливо лише за умов впровадження сучасних освітніх технологій.

Здійснення інноваційної діяльності регламентують Закони України «Про інноваційну діяльність» (від 04.07.02 р. № 40- IV), «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (від 16.01.03 р. № 433-IV), накази Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» (від 07.11.00 р. № 522), «Про затвердження Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад» (від 20.02.02 р. № 114), «Про затвердження Положення про здійснення моніторингу виконання інноваційних проектів за пріоритетними напрямами діяльності технологічних парків» (від 17.04.03 р. № 245) та інші.

Поняття "технологія" виникло у світовій педагогіці як протиставлення існуючому поняттю "метод". «Інноваційні технології» - це цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів.

Однією з сучасних технологій навчання, яка різко розвивається в останній час завдяки досягненням інформаційних технологій і комп'ютерної техніки є дистанційна освіта. Дистанційне навчання дає змогу отримати якісну освіту і престижний диплом студентам з віддалених населених пунктів, де по економічним причинам не може бути розміщений вищий навчальний заклад або

його філіал.

Сьогодні практично кожен, хто бажає навчатись і має постійний доступ до ПК з модемом і телефоном, може реалізувати гнучкий та інтенсивний процес дистанційного навчання, тобто: вступ до ВНЗ без попередніх умов; планування індивідуальної програми через вибір відповідної системи курсів; гнучкість у виборі тривалості та темпів навчання, відсутність фіксованих термінів; відсутність прив'язки до місця навчання. Дистанційна освіта щонайповніше реалізує можливість якісного навчання для людей з додатковими фізичними потребами.

З широким розвитком телекомунікаційних мереж, впровадженням Інтернету з'явилася нова форма дистанційного навчання – дистанційна освіта через Інтернет або так званий “навчальний Інтернет”, що ґрунтується на використанні Інтранет-технологій у локальних мережах.

Сучасні технології дистанційного навчання можна умовно поділити на три великі категорії: неінтерактивні (друковані матеріали, аудіо- та відеоносії); засоби комп'ютерного навчання (електронні навчальні посібники, системи тестування); відеоконференції.

Економічно і технічно ефективною показала себе електронна пошта: вона використовується як для надання матеріалів навчальних курсів, так і для зворотного зв'язку учня з викладачем. Онлайновий інтерактивний доступ дає змогу не лише працювати з інформаційно-довідковими системами, але і в текстовому режимі або засобами відеоконференції зв'язку брати участь в семінарах, отримувати консультації, вести спільні дистанційні розробки.

В процесі розвитку інноваційного навчання, заснованого на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях, в сфері освіти формується принципово новий економічний механізм економії від масштабу освітньої діяльності.

Чим більше число користувачів освітніх продуктів і послуг, тим меншими виявляються витрати на учня, тим більша ефективність освіти. Цей ефект, добре відомий в інших областях діяльності, усе яскравіше проявляється в області дистанційної освіти.

Надаючи можливість одержувати освіту на робочому місці, у домашніх умовах або в навчальному центрі недалеко від дому й без відриву від роботи, нові технології значно розширюють доступ до освіти, сприяють досягненню рівності цього доступу незалежно від місця проживання й того, чи може людина дозволити собі відмовитися від заробітків на час навчання.

Якщо витрати на традиційну освіту в принципі мають тенденцію до росту через екстенсивний характер використання висококваліфікованої праці, то ефективність освіти, заснованої на сучасних інформаційних технологіях, підвищується внаслідок ефекту масштабу, тобто економії на витратах у ході

розширення масштабів надання освітніх послуг.

При традиційній освіті, коли навчання відбувається віч-на-віч і витрати на навчання майже пропорційні кількості учнів, економії від масштабу практично не відбувається. Освітні послуги, засновані на сучасних інформаційних технологіях, можуть приносити значну економію від масштабу. Цей ефект може стати істотним джерелом підвищення ефективності освіти.

Висновки. Як свідчить аналіз ринку освітніх послуг України, серед споживачів зростає попит на нетрадиційні підходи до отримання освіти. Найбільшої популярності набуває дистанційна форма навчання, оскільки вона значно розширює доступ до освіти незалежно від місця проживання; не потребує відмови від заробітків на час навчання; створює можливість одержувати освіту на робочому місці, в домашніх умовах або в навчальному центрі без відриву від роботи; надає можливість людям з додатковими потребами отримати повноцінну освіту.

Отже, розвиток технологічних інновацій приводить до збільшення пропозиції в сфері освіти. Різко підсилюється конкуренція між навчальними закладами, боротьба за споживача освітніх послуг, що є принципово необхідним для розвитку ринкових відносин у сфері освіти.

Освітні послуги на базі нових технологій надаються різними соціальними інститутами, для яких освіта не є головною метою - підприємствами, музеями й т.д., тобто розвивається неформальна освіта.

Телекомунікації сприяють розширенню освітнього простору, його глобалізації, наданню освітніх послуг незалежно від територіальних розподілів і національних границь.

Процеси, що відбуваються в українській освіті та призводять до зміни підходів у підготовці фахівців, вимагають постійних досліджень для підвищення ефективності освіти внаслідок економії на витратах у ході розширення масштабів надання освітніх послуг.

Список літератури: 1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – Київ: Либідь, 1997. –с. 233-234. 2. Жилінкова І. Дистанційна освіта: комп'ютерні телекомунікації в сучасній освітній діяльності // Управління освітою. – 2003. – №4. – С.11. 3. Муромець В.Г. Інноваційна діяльність як педагогічна проблема // Розвиток системи безперервної освіти в регіоні: Матеріали науково-практичної конференції (м. Луганськ, 27 квітня 2007 р.). – Луганськ: Альма-матер, 2007. – С. 45 – 50.; 4. Новикова Т.В. Условия готовности результатов педагогических исследований к реализации их в школьной практике: Автореф. дис. канд. пед. наук. – М., 1976. – 21 с. 5. -Петриченко Л.О. Діяльнісно-творчий компонент у структурі підготовки майбутнього вчителя-початківця до інноваційної діяльності // Наукові праці Донецького національного технічного університету, серія "Педагогіка, психологія і соціологія". – Донецьк: "Вебер" (Донецька філія). – Вип. 1. – 2007. – С. 88-92.]

Подано до редакції 01.03.2010